

DAMN HONEY - AFLEVERING 39 - Over abortus ten tijde van crisis. Met Anniek de Ruijter en Rebecca Gomperts.

ML = Marie Lotte Hagen

NYD = Nydia van Voorthuizen

ANN = Anniek de Ruijter

REB = Rebecca Gomperts

ML Waaaaaaa lieve honingballen, fijn dat jullie er weer zijn. Welkom bij DAMN HONEY

INSTANT INTRO TUNE

NYD De podcast over shit waar je als vrouw van deze tijd mee moet dealen.

ML Mijn naam is Marie Lotte.

NYD En ik ben Nydia.

ML En welkom bij aflevering 39.

NYD Ja, Marie Lotte, daar zitten we dan...

ML Ja.

NYD In onze thuisstudio's allebei, want euh corona. Hoe dacht jij vanochtend dat deze opname eruit ging zien?

ML Nou ik dacht, ik pak een, ik pak een theetje, ik ga nog effetjes naar de wc van tevoren maar daarna schuif ik zo achter mijn microfoon en dan eeuhhh, wel jammer dat we dan niet euh met elkaar in de studio kunnen zitten maar de gasten komen dan erbij online en daarna gaan we lekker kletsen met onze gasten. Euh, over een onderwerp wat al heel erg lang op onze wishlist stond, namelijk abortus. Een ontzettend belangrijk onderwerp binnen het feminisme en we hadden er zin in.

NYD Ja ik denk ook dat we euh al een jaar bezig zijn met deze twee gasten in onze studio krijgen.

ML Ja.

NYD Dus we waren heel erg excited dat we eindelijk die afspraak hadden gepland. Maarja, gedurende deze week, euhm, bleek natuurlijk van we gaan elkaar niet live ontmoeten en het was ook lastig om, om het dan online te regelen, maar goed.

Vanochtend dachten we dus nog van, we gaan het gewoon proberen en dan gaan we gewoon gezellig die aflevering opnemen met minst feministische, post, en alles. Euhm, maar eigenlijk bleek al redelijk snel bij onze gasten dat zij wel game waren maar dat ze ook zoiets hadden van jo hoe lang gaat het duren want het is crisis. Euh, d'r gebeurt van alles. En wij waren nog een beetje van oh, nouja, dan doen we wel even alleen het gesprek over 'we moeten het even hebben over' opnemen en dan doen we de rest zelf wel. Wij keken eigenlijk nog steeds best wel luchtig naar deze situatie.

ML Ja, maar wat we ons gewoon niet helemaal gerealiseerd hadden is oké, corona is er en de wereld staat op z'n kop en de wereld is in crisis, maar wij hadden niet helemaal nagedacht over euh, wat de gevolgen van corona betekenen voor de abortuswereld.

NYD Ja.

ML En die gevolgen zijn veel groter dan we dachten. Dus wij zaten aan het begin van het gesprek nog van lalala, lekker algemeen over abortus en gaandeweg in het gesprek hoor je ons helemaal zo van 'oké maar corona heeft veel meer effect dan we dachten.

NYD Ja, ja goed. Euhm, zometeen gaat, euh, ga je het allemaal horen, want Daniël gaat zijn producer magic toepassen en dan euh, edit 'ie het gesprek gewoon in de aflevering, maar we gaan dus verder de aflevering wel even met z'n tweeën doen zoals we 'm normaal ook hadden gedaan. Euh, en laten we dan eerst maar ff zeggen wie die gasten nou in hemelsnaam zijn, want we hebben het de hele tijd over ze maar wie zijn die mensen dan eigenlijk. Je gaat ze dus zometeen pas horen, maar goed. Gast nummer 1 is Anniek de Ruijter en Anniek is directeur van Bureau Clara Wichmann en Bureau Clara Wichmann is een soort, euh ja, feministische superhelden squad die ongelijkheid binnen de wet tegengaat. En Bureau Clara Wichmann heeft al menig rechtszaak aangespannen, bijvoorbeeld om een uitkering voor zwangere vrouwen die als zelfstandige werken voor elkaar te krijgen maar ook bijvoorbeeld voor het verkiesbaar stellen van vrouwen bij alle politieke partijen. Looking at you SGP. Voor veiligheid van borstimplantaten en ze spanden een rechtszaak aan om de strafbaarstelling van de overtidpil terug te draaien, wat lukte. Nouja, Anniek is zometeen later in de studio. Gast nummer 2, Marie Lotte.

ML Gast nummer 2 is Rebecca Gomperts en zij is voormalig Greenpeace activist turned abortus activist. Ze is abortusarts en in 1999 richtte zij Women on Waves op

en ik denk dat, euh dat zegt je misschien niets maar het woord abortusboot wel denk ik. Dus zij is de oprichter van de abortusboot. Een non-profit organisatie die zich richt op het kweken van bewustzijn en het bevorderen van discussie over strenge abortuswetten. En ook Rebecca is hier dus niet maar euh, zul je straks wel horen.

NYD Ja, normaal beginnen we altijd met de vraag 'wat is het minst feministische wat wij zelf en onze gast hebben uitgespookt', maar ik ben eigenlijk eerst wel even benieuwd, Marie Lotte, hoe is het met je? Wat houdt je bezig? Kan je een beetje aan werk toekomen of is je hoofd chaos? Tell me.

ML Euhh, ik heb nu, nouja ik heb in de bonusaflevering al verteld dat ik ben verhuisd. Ik zit nu een paar dagen, euh, eindelijk in mijn nieuwe huis. Ik voel me sinds, ik denk een dag of twee ofzo niet meer helemaal dat ik, alsof ik hier te gast ben dus dat is vooruitgang. Euh, ik heb trouwens ook iets minst feministisch. Euhm.

NYD Oh, goed zo.

ML Ja, ja, ik heb, nouja goed zo, niet zo goed eigenlijk dat ik in deze tijden van niet naar buiten ga nog steeds onfeministische dingen doe. Euhm, ik heb het er in de bonusaflevering al even over gehad, namelijk dat ik op FB langs een post van vluchtelingenwerk scrolde waarin om geld werd gevraagd of in ieder geval om hulp werd gevraagd omdat de euhh, de situatie van vluchtelingen zo erbarmelijk is, euh, en en dat als daar het coronavirus uitbreekt dat het gewoon echt een humanitaire ramp zal zijn. En euhm mijn eerste gedachte, een fractie van een seconde dacht ik, huuuu hier heb ik helemaal geen ruimte voor het is crisis in Nederland en waaaaa, en echt ongeveer meteen daarna voelde ik me gewoon zo'n ontzettend geprivilegieerde bitch want ik heb een huis en eten en ik heb een vriendin en ik heb geen kinderen die ik moet bezighouden. Er is niks aan de hand eigenlijk hier. Ik weet niet, ik was erg teleurgesteld in mezelf, want het is allemaal leuk en aardig om dan een podcast te maken over vrouwenrechten en je inzetten voor de goede zaak enzo, maar dan is het een beetje moeilijk lastig hier in Nederland opeens en heb ik blijkbaar meteen zulke gedachten. En het is echt heel erg, ik heb me er nu ook wat meer in verdiept ook, het is echt verschrikkelijk wat er op dit moment in de vluchtelingenkampen gebeurt maar ook op andere plekken in de wereld, en euh ja dat ik mijn empathie daarvoor blijkbaar verlies...

NYD En weet je dan...

ML Op dit moment.

NYD Toevallig ook welke organisatie of iets je dan zou kunnen steunen om te zorgen dat daar iets van geld of, of weet je, of heb je dat niet...

ML Ja, volgens mij heet die organisatie dus Vluchtelingenwerk. Ik heb dit verhaal (lacht) aan meerdere mensen verteld en ik hoorde van meerdere mensen dat ze naar aanleiding van mijn verhaal, euh dus,

NYD Ja.

ML Vluchtelingenwerk Nederland dus geld hebben gedoneerd daaraan.

NYD Ja.

ML Dus ergens is mijn reactie nog ergens goed voor omdat ik er ineens heel erg over wil praten. Euh ja, dus Vluchtelingenwerk Nederland. Nydia.

NYD Ja, euhm... Ik heb een knikkerbaan gekocht. Dat is niet, euh niet feministisch maar dat is gewoon even wat (lacht) wat houdt mij bezig. Dat is echt een goede investering geweest (ML lacht). Ik ben de hele tijd knikkerbanen aan het bouwen op momenten dat ik denk van 'nouja, eventjes iets anders dan naar een scherm kijken'.

ML Ik denk ook dat het een fijne afleiding is voor jouw volgers op Instagram die met genot kunnen meekijken.

NYD Ja, naar alle knikkerbanen, ja ik hoop het voor ze dat ze het leuk vinden. Ja minst feministisch. Ik zat er zo over na te denken. Ik kom niet buiten, ik doe niks. Nou kan je op zich in je huis tuurlijk ook veel onfeministische shit doen, maar ik kwam er niet helemaal uit en toen euh kwam ik bij het volgende. Ik vraag me af wat je, of jij het onfeministisch vindt. Het is wel behoorlijk onaardig en ik denk dat ik hier ook boze mails over ga krijgen. Het is ook niet dat ik, nouja laat ik het maar gewoon vertellen.

ML (lacht) Kom maar door.

NYD Je hebt dus veel mensen die dan nu klagen over dat ze met hun kinderen of hun euh, partner in huis zitten. Euhh, en dat ze dat allemaal zo vreselijk vinden. En euh, dan is er dus een stemmetje in mijn hoofd dat dan denkt 'had je maar geen kinderen moeten nemen'. Of euh 'had je maar iemand moeten vinden met wie je het ook oprecht leuk kan hebben samen'. En euhm, ik weet dat er natuurlijk allemaal situaties zijn, huiselijk geweld of nouja, echt heftige situaties daar zou ik ook echt nooit op deze manier erover nadenken. Moge dat wel duidelijk zijn. Maar de, euh, ja 'je hebt toch niet voor niks kinderen daar kan je toch ook wel voor zorgen' gedachte is wel door mijn hoofd gegaan. En ik weet, ik ben geen moeder, ik mag daar eigenlijk ook helemaal niks over zeggen.

ML Doen we het toch.

NYD Ik zou dit ook niet normaal hardop uitspreken behalve (lacht) misschien...

ML Nu.

NYD Met een vriend heb ik dit misschien op de Houseparty even kort besproken (lacht) en nu weten al onze luisteraars wat voor naar mens ik eigenlijk ben. Is dit onfeministisch?

ML Ik weet het niet zo goed. Ik denk dat het inderdaad vooral onaardig is.

NYD Ja he.

ML Ik herken me ook wel redelijk in de gedachte.

NYD Terwijl, ik kan me ook zo goed voorstellen dat het wel iets heel anders is om, ja, kinderen te hebben en ze op te voeden en ze op te voeden en, euh, alles, dan dat je er meerdere weken met ze opgesloten zit in misschien een kleine ruimte.

ML Ja, wie verwacht dat.

NYD Ze mogen misschien niet met hun vriendjes spelen afhankelijk van de situaties. Euh, ja nee natuurlijk dat is ook vreselijk. Ik heb mezelf nu meteen genuanceerd (lacht, ML lacht)

ML Het is niet zo op het moment dat je besluit (lacht)...

NYD Please love me (lacht).

ML Ik wil nog even wat zeggen. Het is niet zo op het moment dat je besluit dat je kinderen wilt, of of, krijgt of neemt, euhh dat je dan er vanuit moet gaan dat deze worst case scenario dat dat gaat gebeuren.

NYD Klopt, klopt.

ML Ja...

NYD Ik heb dus een knikkerbaan gekocht. Die knikkerbaan is heel erg leuk (ML lacht).

ML Oh wat enig, is dat voor je kinderen?

NYD Het is fantastisch! Nee, oké, laten we post gaan doen.

ML Ja.

NYD Laten we heel snel verder gaan vooral.

ML Go go go. Nydia lees voor.

NYD Ik ben Daan en luister met plezier naar jullie podcast en heb er zeker ook wat van opgestoken. Ik zit in een kleine baptistenkerk en binnenkort treedt een van de oudsten af. De oudstenraad is het bestuur van de gemeente. Nu is de kerk waar ik in zit een ontzettend warme gemeente waar trans en LHBTIQ+ mensen welkom zijn en

zichzelf mogen zijn. Nu mogen we als leden een nieuwe oudste voordragen maar de regel is dat dat een man moet zijn. Nu vind ik dat belachelijk en zou ik graag zien dat er ook een plaats komt voor vrouwen in de oudstenraad en ook plaats voor vrouwen op de preekstoel. De reden dat het nu niet zo is zijn de woorden van Paulus in de Bijbel, bijvoorbeeld uit 1 Korintiërs 14 vers 34-36 uit de Bijbel in gewone taal.

Vrouwen mogen niet zomaar wat zeggen in de kerk, ze moeten zwijgen en luisteren. Als ze iets willen weten kunnen ze dat thuis aan hun man vragen, want het is een schande als een vrouw zomaar iets zegt in de kerk. Trouwens, overal waar groepen mensen bij elkaar zijn moeten de vrouwen zwijgen. Dat staat ook in onze wetten. Luister, jullie waren niet de eerste christenen in de wereld en jullie zijn ook niet de enige christenen. Jullie moeten je gedragen zoals alle andere christenen.

Ik ben het hier absoluut niet mee eens en zou hier graag verandering in brengen, maar ik wil aan de andere kant niet de knuppel in het hoenderhok gooien. Hoe kan ik dit onderwerp het beste ter sprake brengen zonder conflicten en scheuringen te veroorzaken? Bedankt voor alle tijd en aandacht die jullie besteden aan de podcast. Het allerbeste! Met vriendelijke groet, Daan.

ML Ja, euhm, ik heb even naar aanleiding van deze brief, euhh, wat euh informatie ingewonnen. Want ik herken dit verhaal wel. Ik euh ben ook christelijk opgevoed of ik ben christelijk opgevoed en ik ging vroeger altijd naar de kerk euh en dat was een soort van medium strenge kerk en ik kan me nog herinneren, en dat was ook een beetje waarom ik euh uiteindelijk toch (lacht) een beetje van mijn geloof gevallen ben, is euh, er kwam op een gegeven moment een homostel in onze kerk, euh, en euhm, die werden, die werd zeker wel geaccepteerd en euh iedereen omarmd enzo. Maar het idee was dan, of wat verteld werd was dan dat zij niet-praktiserend homo waren, dat was zeg maar de voorwaarde waarmee ze toegelaten werden in de kerk. En euh, ook, we hadden ook een kerkraad en daar mochten ook geen vrouwen in en, euh, op de spreekstoel mocht geen vrouwelijke dominee. En ik weet euh dat mijn euhm opa, toen hij nog leefde, die zat in de kerkraad, die stoorde daar, zich daar enorm aan en die zette zich altijd heel erg in voor meer vrouwen op belangrijke plekken in de kerk. En ik belde mijn moeder of mijn opa daar ooit in was geslaagd en wat de reden dan was van wel of niet. En mijn moeder vertelde dat een kerk zit euh gebonden aan een soort van overkoepelend orgaan. En in ons geval was dat dan een synode en daar worden veel dingen in geregeld, er is een soort eigen

kerkrechtbank geloof ik. Euh, en euh, het pensioen van dominees wordt daar bijvoorbeeld ook geregeld, dus het is best wel, is best wel een ding en je wil daar als kerk bij horen. En als je als kerk dus te veel afwijkt, euh, van de regels binnen die synode, dan euh mag je d'r niet meer bij en dat is euh iets heel onwenselijks blijikbaar. Euhm, dus...

NYD Ja ook dus vanwege die pensioenen enzo.

ML Ja vanwege die pensioenen, want anders geen dominee wil meer bij je preken dan. Dus je kan als kerk, het is één ding om je kerk te bewegen tot verandering, maar het is natuurlijk weer iets heel anders om die hele synode te bewegen tot verandering. En blijikbaar zitten de meest orthodoxe stemmen zitten daar euh op hoge stoeltjes een beetje zo aan te wijzen wat er allemaal mag en kan. Euhm, dus euhh, dit is gewoon een hele moeilijke situatie, want ik weet niet of je zo'n heel orgaan kan veranderen. Wat ik wel weet...

NYD Waarschijnlijk nee.

ML Nouja dat kan niet, dat kost heel veel tijd.

NYD Niet jij als persoon, niet Daan zelf.

ML Nee.

NYD Hij kan niet zorgen van oké en nu vinden we het allemaal leuk en goed.

ML En Daan, ik bedoel je kan jezelf uitspreken natuurlijk maar ik denk dus omdat hij schrijft euhm er zijn, er zijn transmensen en er zijn LHBTQI, Q+ mensen hier in de gemeenschap en die mogen zijn wie ze zijn, dan denk ik dat die hele gemeenschap denk ik is al gewoon hartstikke verwelkomend en inclusief enzo. Dus het zal niet aan de gemeente liggen, het zal aan het orgaan daarboven liggen dat dat allemaal niet kan. Wat ze in mijn kerk hebben gedaan is best wel praktisch, euh, allerlei functies bedenken voor vrouwen en die even belangrijk maken als zegmaar bijvoorbeeld de dominee of euhh, in euh, in de raad ofzo. Zodat ze er wel bij kunnen zijn en zodat ze wel gewoon dezelfde functies kunnen uitoefenen maar dat dan euh die gewoon bedenken. Gewoon die functies bedenken voor vrouwen. En euh, op die manier kunnen euh, kunnen vrouwen dus wel, euh, dingen doen en invloed uitoefenen in de kerk, maar houden ze zich ook nog aan de regels van de synode.

NYD Ja en kunnen ze misschien een soort, euh laten zien van 'hé dit is wat we doen, dit is wat we brengen, wij kunnen dit ook' (lacht) dus dat mensen ook kunnen wennen aan het idee...

ML Ja precies.

NYD Voordat het de officiële stap is.

ML Ja en ik denk wel, het zal echt veel tijd kosten hoor, euh...

NYD Ja.

ML Om zo'n orgaan tot verandering te bewegen, maar euh dit zijn, dit is dan misschien iets kleins wat je kan doen, zeggen van nouja ik heb het idee dat we vrouwen wel wat meer inspraak mogen geven (lacht)...

NYD Ja.

ML En op die manier wel wat meer zeggenschap geven.

NYD Ja en ik weet dus niet of dit mogelijk is, maar zou het ook niet mogelijk zijn dat Daan zelf een vrouw aandraagt ook al weet Daan, van nouja dat gaat dus niet lukken, dat gaat niet werken, dat gaan ze niet accepteren, maar dat 'ie dat meer doet als een soort statement. Ik zit dus te weinig in dit soort, ik snap niet goed hoe deze structuren werken, of deze dingen kunnen.

ML Ik heb ook geen idee, ik bedoel ik zit er ook niet in, maar dat lijkt me wel iets als een soort, dat je dan wel toch mensen even aan het denken zet weer.

NYD Ja.

ML Dat je gewoon, dat je dat voorstelt en dan, euh dan wordt het afgewezen maar dan heb je in ieder geval wel je punt gemaakt.

NYD Ja.

ML Ja.

NYD Ja, of misschien een soort bijeenkomst dat je gaat praten over de rol van vrouwen in de kerk en hoe je daar als kerk eigenlijk naar kijkt en wat je daarmee wil.

ML Ja.

NYD Dat je een soort standpunt inneemt en dat je dan ook kan zeggen, van ja we zitten vast aan bepaalde, ja, regels, maar...

ML Ergens denk ik dan ook, euhm, er zijn toch veel meer kerken die allemaal veel vrijer zijn dan wat zeg maar zo'n synode of overkoepelend orgaan voorschrijft. Waarom stappen niet al die kerken gewoon daaruit en beginnen ze hun eigen groepie?

NYD Ja dat zou vet zijn

ML Dat zou veel vetter zijn en, en dan nog maar een keer een kerkelijke versplintering mensen.

NYD HATSAAA.

ML HATSAAA.

NYD Oké.

ML Zet 'm op Daan.

NYD Kan je hier wat mee Daan?

NYD Oké en dan gaan jullie nu luisteren naar het eerder opgenomen gesprek met Anniek en Rebecca.

INSTART WE MOETEN HET EVEN HEBBEN OVER TUNE

ML We moeten het even hebben over abortus. Deze aflevering willen we al heel lang maken, want abortus is een belangrijk onderwerp binnen het feminisme. Wie kent niet de foto met de buiken waarop de tekst 'Baas in eigen Buik' stond geschreven van de Dolle Mina's uit begin jaren '70. In Nederland hebben we het ondertussen best oké voor elkaar, maar we zijn er nog niet en in andere landen staat het er soms nog slechter voor.

NYD En misschien is het tijdens deze coronacrisis ook wel extra belangrijk om het over abortus te hebben. Want juist in een tijd zoals deze, waarin we met z'n allen compleet gefocust zijn op corona en we misschien even geen tijd hebben om al onze andere rechten in de gaten te houden, kan er opeens aan het recht op abortus gesleuteld worden.

ML Maar laten we even bij het begin beginnen. Wat is abortus eigenlijk?

ANN Rebecca, die is voor jou.

REB Euhm nou, een abortus is een euh afbreking van een zwangerschap. Euhm, en euh, of een vrijwillige afbreking van de zwangerschap want er zijn natuurlijk, euh, de zwangerschap kan ook onvrijwillig afbreken, dat heet miskraam in Nederland. In andere landen is de, de, eigenlijk is het dezelfde term 'abortion'. En euhm, ja dat kan op twee verschillende manieren gedaan worden. Het kan gedaan worden door middel van een zuigcuretage, euh, of met medicijnen. En die zijn sinds euh, 2000 in Nederland op de markt.

NYD En die medicijnen, dat is euhm, het meest gebruikelijke? Om tegenwoordig te gebruiken?

REB Nee, nee dat verschilt heel erg per land. Euhm, doordat er in Nederland een euh, kijk die medicijnen die zijn eigenlijk een revolutie voor vrouwen want die kunnen ze zelf innemen. Euh, daar heb je eigenlijk geen kliniek of geen arts voor nodig, als euh, als vrouwen weten hoe ze het moeten gebruiken wanneer ze eventueel in geval

van complicatie eventueel naar een arts moeten. Maar in Nederland is de wet zodanig dat een abortus per se in de abortuskliniek moet gebeuren en er zijn er dertien in Nederland en die zijn allemaal ergens in, in, in, ja die zijn dus niet op het platteland. Dus vrouwen die moeten naar een kliniek en de Nederlandse artsen zijn altijd, abortusartsen zijn altijd, hebben zich altijd wat weerhouden, terug opgesteld ten opzichte van de abortuspil. Euhm, en euhm, maar bijvoorbeeld in omringende landen zoals Frankrijk en Zweden gebeurt 90% met de, van de abortussen met de abortuspil. In Nederland is dat denk ik 30%. Euhm, maar dat komt dus omdat dat eigenlijk een voorkeur is van de artsen. Daar moet bijgezegd worden dat een abortus is een van de meest veilige medische ingrepen die er bestaat. Het is veiliger dan het gebruik van viagra, het is veiliger dan euh penicilline gebruiken, euh, het is veiliger dan, euh, plastische chirurgie. Maar euh, het is in Nederland nog erg streng gereguleerd.

NYD Ja, want hoe staat het er in Nederland voor met het recht op abortus, want de Dolle Mina's die hebben dus een long time ago voor ons gestreden, nu 50 jaar geleden is die foto gemaakt, maar we zijn er dus nog niet helemaal.

REB Nou helemaal nog niet. Anniek, die is voor jou (lacht).

ANN (zucht en lacht) Euhm, ja nee klopt. In Nederland staat euh, de abortus nog steeds in het Wetboek van Strafrecht. Het Wetboek van Strafrecht is eigenlijk in het recht het meest, euh, crue middel om iets te reguleren omdat bij het strafrecht heeft de overheid het allermeest de macht om, euhm, ja echt eigenlijk fysiek geweld op de individu, op de burgers uit te oefenen. Daar zit het geweldsmonopolie zoals juristen zeggen en dat betekent dat ze mensen pijn mogen doen, want politie die mag onder bepaalde omstandigheden bijvoorbeeld mensen grijpen, slaan, kan mensen in de gevangenis zetten. Dus het is eigenlijk het rechtsgebied, ja, waar de overheid het allersterkst is. En daarom is het, het moment dat je dat recht gaat inzetten, euh, moet je ook echt wel van goede huize komen, het mag nooit zomaar. Daarom is het strafrecht ook heel erg procedureel. Er zijn heel veel kleine regeltjes, heel veel, heel precies voordat je iemand op die manier mag behandelen. En dus het is heel veelzeggend, euh, dat abortus nog steeds in het Wetboek van Strafrecht staat. Eigenlijk dus een van de meest, euhm, van de meest, ja, euh, sterke wapens die de overheid heeft om in te zetten tegen de burgers. En dus, zolang dat dus zo is, euh, kan je in Nederland niet ervan spreken dat wij echt, euh, een heel erg, euh, goed

geregeld recht op abortus hebben. Want het is nog steeds zo dat de overheid het strafrecht gebruikt om de lichamen van vrouwen te reguleren.

ML En betekent dat dan ook dat als je hier een abortus wil laten doen dat je dan allerlei regeltjes en procedures enzo door moet voordat het mag?

ANN Nou het betekent dat de mensen die de abortus uitvoeren aan allerlei procedures en en registraties en weet ik veel wat moeten voldoen, dus dat het in Nederland kan er bijvoorbeeld hè dus een abortus is dan eigenlijk de enige manier om een abortus uit te voeren is, hè, in uitzondering van de strafbaarstelling, is als je het in een abortuskliniek doet. He, want anders zijn de mensen die het doen dus de medici, de artsen, dus strafrechtelijk vervolgbaar.

NYD Dus dat zou dan betekenen dat een abortuskliniek die kan niet zo'n pil opsturen naar, euhm, nou bijvoorbeeld, euh, Zeeuws-Vlaanderen geloof ik, dat is drie uur reizen tot je bij een kliniek komt. Euh, dat mogen ze niet zomaar opsturen met de post zodat je dat zelf thuis kan innemen?

ANN Nee dat mag niet, nee dat mag niet. Kijk tenzij het gaat om een overtijdbehandeling, want een overtijdbehandeling dat is dus geen abortus, dat is een euh, dat is dan een euh, ja een, zeg maar dat je in een heel vroeg stadium dat er een kans, euh, is of in elk geval dat je wat hormonen bent gaan aanmaken bijvoorbeeld, hè dat je eigenlijk nog wil voorkomen dat je zwanger werd, wordt. In die periode kan je nog wel naar een huisarts om dat euh, maar dat is meer een anticonceptiemiddel om een pil te halen, dat is dezelfde pil. De medicijnen zijn niet anders maar juridisch is het een heel andere situatie omdat je dan deze pillen neemt om de zwangerschap eigenlijk te voorkomen, terwijl bij een abortus wil je echt de zwangerschap afbreken. En op het moment dat je de zwangerschap wil gaan afbreken dan kom je in de, in het kader van het Wetboek van Strafrecht en dat betekent dus dat je niet die pillen zomaar overal heen mag sturen. Dat is dan euh, dat is dan verboden bij de wet. En degene die dat doet, die euh, die kan dan vervolgd worden door het Openbaar Ministerie en een hele grote boete krijgen of zelfs in de gevangenis.

ML Euh, en, euh, want je hebt het nu over mifepriston en dat is dan dat middel wat je gebruikt als je nog niet zeker weet of je zwanger bent maar het zou wel kunnen. Dat mag je dus nu gewoon gebruiken zonder dat dat, euh, iets is wat tegen de wet is, maar, euh, dat was niet altijd zo toch?

ANN Nou, als het gaat over de specifieke middelen moet je even bij Rebecca zijn, maar het is inderdaad zo dat er een rechtszaak is geweest van Bureau Clara Wichmann en Women on Waves samen en euh in die rechtspraak, rechtszaak is eigenlijk de uitspraak gekomen van de rechter die zegt, euh, als het gaat over die periode dat je overtijd bent, euh, dus dat je, dat je, dat de eerste keer dat eigenlijk, euh, je menstruatie uitblijft en dan nog twee weken daarna, dan in die periode, euhm, kan je die middelen gewoon bij de huisarts krijgen. Dat wil niet zeggen dat iedereen zomaar die middelen kan krijgen, dat is dan ook gewoon gereguleerd, dus alleen als je een dokter bent kan je dan die medicijnen voorschrijven en ook alleen als dat op het advies van de huisarts is en, euh, en hè het is niet zomaar dat het dan, maar het is nog steeds wel ook gereguleerd en ook vanuit de professionele standaard van de medici krijg je dan die medicijnen voorgeschreven en ook, de huisarts begeleidt dat dan ook gewoon net als dat de huisarts bijvoorbeeld een miskraam zou, zou kunnen begeleiden. Heè, en in die, in die uitspraak van de rechter zei, werd eigenlijk gezegd: het is niet duidelijk of die periode, of het in die periode strafbaar is en omdat het strafrecht zo'n ontzettend sterk middel is, is het eigenlijk altijd het uitgangspunt, dat is een juridisch beginsel, zolang iets niet bij wet geregeld is is het niet strafbaar. Euh, hè om ook burgers te beschermen tegen die sterke overheid. En uitgaande van dat principe, zolang we niet zeker weten of iets strafbaar is, is het dus ook niet strafbaar. En dat is dus de situatie waar we nu in zitten. Dat is eigenlijk de uitspraak van de rechter geweest. Is dat, euh ja is een beetje ingewikkeld misschien (lacht).

ML Ja het is, het is wat lastig, maar ik denk ook dat dat misschien wel, euhm, ja nouja het is goed om het, om het op een rijtje te zetten. Mag ik het heel eventjes proberen samen te vatten?

ANN Jazeker.

ML Op dit moment is het dus zo dat het, euh, het, euh, de periode, de overtijdperiode, dus dat is de periode dat je nog niet zeker weet of je zwanger bent maar het zo zou kunnen zijn, dat is het gedeelte van de zwangerschap zeg maar wat nog niet is opgenomen in het strafrecht, maar jullie hebben daar een, euhm, rechtszaak over gevoerd en dat kwam omdat, euh, de overheid opeens ging doen alsof het wel strafbaar was. Toch?

ANN Ja precies, ja inderdaad om dat te noemen inderdaad, anders is het natuurlijk een beetje abstract. Maar er was een brief gestuurd door het ministerie naar alle

apothekers en naar de huisartsen waarin werd gezegd, in die periode mag je niet zomaar een vrouw dat medicijn geven, euh, want het kon nog wel eens strafbaar zijn. En als dokters en, en apothekers horen van het kon nog wel eens strafbaar zijn, ja dan gaan ze het natuurlijk gewoon niet doen want niemand heeft zin in gedoe en niemand wil zijn baan kwijtraken en vervolgd worden door het Openbaar Ministerie. Ik bedoel, dat is gewoon, daar heeft niemand zin in. En dus betekende dat voor de vrouwen die wel graag gewoon dat soort zorg, euh, die zorg gewoon nodig had, hadden, dat ze daar geen toegang meer toe hadden en daarom zijn wij begonnen met een procedure.

NYD En dat het nog steeds in het Wetboek van Strafrecht staat, dus abortus in het algemeen, niet per se die overtijdperiode maar ook daarna, is dat ook nog iets waar Bureau Clara Wichmann iets mee kan?

ANN Ja, en Women in Waves, dus euh, dus het is inderdaad zo dat die overtijdperiode is niet strafbaar, die staat dus ook niet in het Wetboek van Strafrecht. En de abortus die is nog steeds wel strafbaar en daarvoor zijn we samen met ook een groep huisartsen euh, maar ook met Women on Waves en heel veel andere mensen heel de tijd bezig al geweest om te werken met GroenLinks en Partij van de Arbeid aan een euh wetsvoorstel om euhm, de vroege afbreking dus tot 10 weken ook uit het Wetboek van Strafrecht te halen. En dat je dus die gewoon, dat je dan ook gewoon naar de huisarts kan om die pillen te krijgen.

NYD En Rebecca, zou je misschien iets meer, euhm, willen duiden wat het belang is van, euhm, het recht op abortus en dat dat goed toegankelijk is?

REB Ja, daar kan ik wel wat over zeggen. Kijk, op het moment dat er iets in het Strafbboek van Strafrecht staat, wordt het gevoel dat mensen dan denken dat er iets mis mee is, want hè iets wat strafbaar is dat is dan iets ergs. Euhm, en dat leidt, euh, tot, nou er zijn een aantal dingen. Het leidt tot, ten eerste is er in Nederland, want de Wereld Gezondheids Organisatie heeft via allerlei onderzoeken aangetoond dat elke obstakel tot abortus hulpverlening eigenlijk daar hebben de meest kwetsbare vrouwen die hebben daar last van want mensen met geld kunnen zulke, euh, die kunnen overal heen en de auto die rijden wel weg. Euhm, in Nederland is het zo dat je nu dus bijvoorbeeld 5 dagen wachttijd hebt, euhm, en dat er alleen maar speciale klinieken mogen die abortussen doen waardoor bijvoorbeeld iemand van euh die in de provincie euh, woont niet dicht bij zo'n kliniek moet soms uren reizen. En zeker nouja dat is zeker echt een probleem wat wij ook zien want we krijgen heel veel

verzoeken van vrouwen in Nederland, met name alleenstaande moeders, euhm, vrouwen in huiselijk geweld, die gecontroleerd worden door hun partners, euh, bijvoorbeeld euh, ongedocumenteerde vrouwen, euhm, maar ook buitenlandse studenten die zelf voor hun abortus moeten betalen, die hebben dus geen toegang tot abortus hulpverlening. En euhm, maar ook jonge meisjes is het veel moeilijker voor want die moeten veel verder reizen, dus het leidt echt aantoonbaar tot een enorme barrière tot toegang tot abortus hulpverlening. Nouja, dat is euh, dat is natuurlijk ontzettend onwenselijk. Het is een gewone medische behandeling en zo moet het ook gereguleerd worden en daar is, daarvoor geldt in Nederland een wet, dat is dat je bevoegd en bekwaam moet zijn. Nou in heel veel landen in de wereld, euh, zijn ook bijvoorbeeld verpleegkundigen en vroedvrouwen bevoegd om euh, een recept voor te schrijven en ook volgens de Wereld Gezondheids Organisatie kunnen die heel goed zelf ook een, euh, abortus medicatie geven en zelfs zuigcurettage doen. Maar dat is in Nederland wordt dat gewoon tegengehouden door die strafwet. En bijvoorbeeld ik zelf, euh, kan, kan als wij een euh abortus zouden doen, euh, buiten die reglementen, dan kan je als arts, kan je vier jaar de gevangenis in. Nou en dat is nu met name tijdens corona wat we zien is mensen, iedereen zit met z'n kinderen thuis, mensen mogen niet meer reizen, mensen worden afgeraden met het openbaar vervoer, euh, iedereen zit met z'n handen gebonden en met name nu is het ontzettend belangrijk juist dat die abortus hulpverlening geen, hulpverlening laagdrempelig toegankelijk is. Zelfs huisartsen zijn al bijna in sommige gebieden totaal overbelast en, euh, en bijvoorbeeld iets als telemedicine is een, is een oplossing hiervoor, is een hele goede oplossing, maar dat wordt gewoon niet toegestaan in Nederland en euh, en dat is euh, en daarmee worden eigenlijk de levens van vrouwen op het spel gezet. Want, euh, nogmaals die moeten soms drie uur reizen met het openbaar vervoer, met een kans dat ze worden blootgesteld aan die corona, met het feit dat ze als ze kleine kinderen ze dat vaak helemaal niet eens kunnen regelen waardoor het uitstelgedrag komt, latere abortussen, waardoor je, hè waardoor ook de abortussen worden uitgesteld, waardoor het voor de behandeling ingrijpender wordt voor vrouwen, dus het heeft echt enorm verstrekkende gevolgen.

NYD En dat telemedicine wat je noemde, dat is dus dat je met de post medicijnen kan ontvangen, ja.

REB Ja, nou je krijgt gewoon via het internet een consult kan doen, of het via videoconferencing is of met een formulier en dat het dan gewoon verstuurd kan

worden. Dat is nu wat er ook gebeurt. Mensen bestellen nu alles online omdat het veilig is om dat te doen omdat je daarvoor niet naar de winkels hoeft te gaan en, euh, en ook medicijnen kunnen gewoon worden afgeleverd door de apotheek. Alle andere medicijnen kunnen gewoon thuis worden afgeleverd door de apotheek, behalve mifepriston. Dat wordt niet toegestaan en dat is echt een euh, echt een schande.

NYD En nou heb je een tijd terug, euh, 1999 Women on Waves opgericht, en dat is nu getransformeerd in Women on Web, als ik het goed heb begrepen.

REB Nee hoor, het is niet getransformeerd. Het zijn twee aparte organisaties. Women on Waves is een Nederlandse organisatie, Women on Web is een Canadese organisatie, omdat er in Canada geen strafwet is en dus konden we daar Women on Web opzetten. Dat is inderdaad een telemedical of een telemedisch abortus hulpverlener is dat, maar dat kan in Canada omdat daar geen strafwet is.

NYD Oké, het is dus niet mogelijk om vanuit Women on Web, euhm, nu iets te versturen want dat zou alsnog hartstikke strafbaar zijn.

REB In Nederland?

NYD Ja

REB Naar Nederland bedoel je?

NYD Ja, naar Nederland toe.

REB Nou jawel, daar hebben we het natuurlijk wel over want we worden natuurlijk ook overweldigd door aanvragen op dit moment, alleen het probleem is dat, euh, vanuit het buitenland de postsystemen op dit moment ook plat liggen, er zijn geen vliegtuigen meer. Al die infrastructuur die is, euh, die is gebroken, dus je kan vanuit het buitenland heel moeilijk nu medicijnen of wat dan ook naar Nederland sturen, want dat duurt heel lang, dat werkt niet goed, euh, en euh, en wij euh, dus dat is niet zo'n vanzelfsprekende oplossing. Een van de oplossingen waar we nu mee bezig zijn is namelijk een ander medicijn, dat heet misoprostol, dat is het tweede medicijn wat gebruikt wordt in de abortus behandeling. Dat is eigenlijk als je dat alleen gebruikt ook best wel effectief. Het is iets minder goed dan in de combinatie met mifepriston, maar dat medicijn kan je gewoon op recept verkrijgen in Nederland. Dus wat we nu aan het overleggen zijn is dat we gewoon voor Nederlandse vrouwen die echt niet meer naar een abortuskliniek kunnen dat we dan een recept voor dat misoprostol alleen gaan toesturen en dat ze dan op die manier toch, hè, in ieder geval een kans hebben op een abortus. Maar nogmaals, de kans op falen is groter,

dat is 6% met het medicijn en ong. 10-15% van de vrouwen hebben dan toch, alsnog een nacurettage nodig. Euhm, dus het is, dat is geen ideale oplossing, dus het zou veel beter zijn als gewoon dat, dat andere medicijn in Nederland ook op recept verkrijgbaar is, want dan hoef je dat niet te doen.

ML En, euh, en buiten de corona tijden zeg maar in, in op het moment dat dus de, de post, euh, wel intact is, werden er...

REB Ja.

ML ...stuurd jullie vanuit het buitenland wel medicatie naar Nederland?

REB Nee, dat deden we niet omdat we, euh, we zijn er niet om het gezondheidssysteem wat er is om dat te vervangen. Wat we wel hebben gedaan is dat we het in kaart hebben gebracht in Nederland. Dus we hebben wel, wat we wel doen is verwijsbrieven sturen, want in Nederland moet je dus, euhm, vijf dagen, heb je vijf dagen wachttijd en dan moet je met een arts gesproken hebben, euh, en wat wij dan deden is dat we vrouwen de gelegenheid gaven om die verwijsbrieven, dat we die dan naar ze emailden waardoor ze gewoon niet ook nog naar een huisarts hoefden of heen en weer te reizen naar een abortuskliniek maar dat ze met die verwijsbrief, euh, direct vijf dagen later bij een abortuskliniek terecht konden. En we hebben daardoor ook in kaart kunnen brengen dat er, dat er echt enorm veel behoefte is aan betere toegang tot gezondheidszorg of tot abortus zorg in Nederland, want we hadden wel 300, euh, verzoeken per, per ja, per jaar. En dat is op een aantal, abortus aantal van 30.000 per jaar, is dat dus euh, best veel.

NYD Women on waves, euh, is tot stand gekomen dus wel echt als schip...

REB Ja.

NYD Waarmee je de wereld over ging. Hoe, euh, wat is women on waves en hoe kwam je erbij om dat te gaan doen?

REB Nou Women on Waves, ik was, euh ik ben arts en ik ben opgeleid als abortus hulpverlener, euhm, en ik was in die tijd ook aan het varen voor Greenpeace. Euhm, en toen ben ik, we kwamen terecht in Zuid-Amerika en daar sprak ik met heel veel vrouwenorganisaties en met artsen, euh, en daar leerde ik eigenlijk voor het eerst hoe ongelooflijk moeilijk het is in sommige landen waar abortus echt helemaal illegaal is, euhm, waar vrouwen geen toegang hebben tot abortushulpverlening en de, en de consequenties daarvan dat toch heel veel vrouwen overlijden, euh, en nogmaals dat het echt sociaal onrecht veroorzaakt, want euh de vrouw met geld die reist naar het buitenland of die kunnen altijd wel een arts vinden die het illegaal wil

doen voor duizenden dollars of euro's. En het zijn met name de arme vrouwen die euh, die te lijden hebben onder die euh, die, die strafwet over de wereld. En toen is het idee ontstaan als we een Nederlands schip hebben kunnen we naar een land gaan waar abortus dan echt helemaal illegaal is en dan kan je buiten de territoriale wateren kan je vrouwen aan, euh aan boord nemen in de havens en dan vaar je naar buiten territoriale wateren en daar is dan de Nederlandse wet van toepassing op een Nederlands schip. En dat hebben we toen gedaan en dat doen we nog steeds, alleen niet nu. De laatste campagne was in 2017 want toen, euhm, in 2017, euh, ja waren we met het schip in Mexico. En nu zijn we eigenlijk, ja, we waren van plan om weer nieuwe campagnes te doen maar dat is nu natuurlijk totaal onmogelijk om iets, euh, om iets anders te doen.

NYD Ja. En een groot deel ook van wat jullie nu doen is voorlichting en, euh, vragen beantwoorden, toch? Dus niet alleen maar per se...

REB Ja, dat is, de helpdesk is meer Women on Web maar Women on Waves die doet ook heel veel trainingen van vrouwenorganisaties, euhm, we doen ook andere acties. We hebben heel veel acties gedaan met een drone en robots. Die hebben bijvoorbeeld die ook hebben bijgedragen aan de legalisering van abortus in Ierland. Dus we doen allerlei soorten campagnes en acties. We werken samen met vrouwenorganisaties over de hele wereld. Ook om die, euh ja, om die te leren over, euh, bijvoorbeeld safe abortion hotlines. Dat zijn dan mobiele nummers die vrouwen kunnen bellen lokaal om informatie te krijgen hoe ze zelf veilig een abortus kunnen...

NYD Maar wat bedoel je dan met zelf abortus?

REB Nou dat je, kijk, op het moment dat je toegang hebt tot die pillen of eigenlijk is alle medi-, alle abortussen met een pil is een zelfabortus, is een...

NYD Ja.

REB Dat doe je zelf dan. En dat doe je überhaupt als je een pil krijgt, want je krijgt gewoon zelf een miskraam. Het is precies hetzelfde als een miskraam.

NYD Ja, want je moet 'm zelf...

REB En d'r, euh, vrouwen zijn die 20% van de zwangerschappen eindigen in een miskraam, dus het is eigenlijk helemaal niet een ongewone situatie voor vrouwen. Het is net als een menstruatie of wat heftiger dan dat kan het zijn.

ML Welke landen accepteren, euh, of kun je die pil wel opsturen? Want in Nederland is het illegaal. Zijn er landen waar het wel legaal is?

REB Nou bijvoorbeeld in Amerika is er een, euh, een organisatie die dat kan doen voor een aantal staten, dus dat zijn nu 10 staten waar dat wel mag. Euh, daar hebben ze ook telemedicine. Euhm, het is natuurlijk redelijk nieuw, in Australië doen ze het, is het ook legaal om dat daar te doen, euh, wordt dat ook gedaan. Euhm, en voor de rest zijn er natuurlijk heel veel landen die zitten met de ouderwetse abortuswetgeving waarbij dat soort dingen niet mogelijk is, waarbij die toegang tot die medicijnen zo ontzettend beperkt is. In India kan het, in Nepal kan het, euhm, nou in Frankrijk zijn die medicijnen wel in de apotheek verkrijgbaar, maar kan je ze niet, euh, en in Ierland nu ook via de huisartsen, niet in de apotheek maar wel via de huisartsen. Oh trouwens in Canada mag het ook via de post, ja Canada is het ook geen probleem.

NYD En is er al een land waarvan je zegt, ja kijk hoe ze het daar doen, zo zou het wereldwijd...

REB Canada.

NYD Canada is een van, is een land waarvan je zegt 'als dat overal'...

REB Ja.

NYD Zo zou zijn.

REB Ja, ja is geen strafwet. Is ook niet nodig. En, euh, mifepriston is, euh, is, euh, verkrijgbaar in de apotheek op recept. Euh, geen, geen echo nodig, geen onnodig, allemaal geen onnodig medisch onderzoek wat in sommige staat, landen ook verplicht is, zoals in Nederland wordt verplicht dat je een echo maakt.

NYD Nou hebben we ook afgelopen week, euh, in het nieuws voorbij zien komen dat in Amerika in Texas en Ohio...

REB Ja.

NYD Euh, abortus nu, euh, gezien wordt als, euh, ja niet, niet euhm, ja niet...

REB Niet-essentiële hulpverlening.

NYD Ja precies, niet...

REB Dus alle klinieken zijn gesloten, gesloten.

NYD Ja, ja.

REB Ja.

NYD En dat deed me heel erg denken aan een quote van jou, Rebecca, uit de NRC, want je hebt daar toen gezegd: 'abortus is de spreekwoordelijke kanarie in de kolenmijn, zodra een land minder democratisch wordt, zodra aan de rechtsstaat

wordt geknaagd en autoritaire krachten winnen, komen vrouwenrechten onder druk te staan en abortus als eerste'.

REB Ja.

ANN En dat is zo'n beetje het mooiste wat Rebecca ooit heeft gezegd, vind je ook niet?

REB Dankjewel! (lacht)

NYD Ik quote het ook echt heel vaak, we hebben het ook euh...

ANN Ja, ik ook.

NYD in ons boek gequote. Euhm, en ik moest er ook meteen weer aan denken toen ik dit voorbij zag komen.

REB Ja.

NYD En ik moest er aan denken toen, euh, Thierry Baudet hier in Nederland, euhm, in een zogenaamd, ja wat was het, een essay of een soort, ja boekbespreking geloof ik.

ML Een essay.

REB Ja.

NYD Zei dat vandaag de dag mag zelfs nieuw leven in de baarmoeder vernietigd worden om te voorkomen dat individuele vrijheden verstoord worden.

ANN Nouja laten we het niet over Baudet hebben.

REB Ja, ik kan nog iets zeggen wat ook, wat totaal, wat er laatst is gebeurd in Engeland. Want er was dus vanuit de Royal College of Obstetricians and Gynaecologists was dus aangedrongen bij het Ministerie van Gezondheid in de UK, het Verenigd Koninkrijk, dat euh, dat het inderdaad heel belangrijk was dat die abortuspillen via de post zouden kunnen worden verstuurd. En het Ministerie van Volksgezondheid is daarmee akkoord gegaan, die hebben zelfs gepubliceerd op hun website dat er van, door de coronacrisis inderdaad mogelijk zou zijn voor vrouwen om via internet, euh, die abortuspillen te verkrijgen en euh dat dat toegestuurd kon worden. Een dag later was dat bericht van de website en is het overruled en dat is waarschijnlijk Johnson geweest die dat zelf heeft gedaan.

ANN Ja, ja, ja, ja, ja. Dat hoorde ik ook.

REB En euh, en dat is hetzelfde, is eenzelfde, en ik bedoel ja. Maar bijvoorbeeld ook, ja, dus euh, je ziet inderdaad echt met name ook weer in de autocratische, nouja, waar in het gewoon, ja de abortus euh, de de abortushulpverlening is nou enorm onder druk komen te staan overall.

ML Ik zag dat in Nieuw-Zeeland het juist...

REB Ja.

ML Uit het strafrecht is gehaald.

REB Ja, is nu uit het strafrecht, wordt goed geregeld nu. Ja, leuke vrouw, goeie vrouw de president. (lacht met anderen) Niet autocratisch. Eindelijk na jaren.

NYD Ja zien jullie daar ook nog winst in, dus als er meer vrouwen in de politiek zitten dat dan ook de abortusrechten beter zijn? Of is dat niet iets wat je kan zeggen.

ANN Neeeeeee.

REB Neeee, hangt er vanaf of je Thatchers hebt, dan werkt het natuurlijk niet.

NYD Nee, oké.

ANN + **REB** Neeee.

REB Neee, helaas. Leuke vrouwen.

NYD Leuke vrouwen. Ja, feministen.

ML (lacht) Leuke vrouwen aan de macht.

ANN Ja het is meer, kijk, ik bedoel de, de, het systeem van de onderdrukking, sorry klinkt heel marxistisch maar toch is het zo, het systeem van de onderdrukking is niet, is een sociaal systeem, dus het is hè, en daarmee...

REB Ja.

ANN Wordt dat dan ook weer vertaald naar, naar regels, naar, naar het recht. Maar het systeem is iets wat in ons allen, wat wij allemaal in stand houden, in meer of mindere mate. En het is dus niet iets wat puur en alleen de schuld is van mannen of van vrouwen maar dat doen we dus de hele maatschappij, dat zijn wij, dat doen we allemaal. En zeker als het aankomt op iets als abortus, als een politicus, euhm, probeert om bij mensen in de harten te komen, dan hebben familiewaarden en dingen van 'vroeger was altijd alles beter' en euh dat warme gevoel van euh, van de familie en het gezin en al die dingen die allang niet meer aan de hand zijn in de huidige samenleving omdat we onze families en hoe dat in elkaar zit is natuurlijk enorm aan het verschuiven, maar dat heeft gewoon zeg maar qua communicatie, heeft dat gewoon heel veel impact. Dus is het heel makkelijk om vrouwen en reproductieve rechten te gebruiken om euhm, om jezelf, om op die manier binnen te komen bij mensen. Die harteloosheid van 'je wil geen moeder zijn' weet je wel.

ML Ja.

ANN Dus je moet iets hebben om als samenleving, om je met elkaar bij elkaar te voelen en je moet iets hebben als samenleving om je dan ook tegen af te zetten en

dit is gewoon iets heel gemakkelijk eigenlijk en het, dat is dus waarom het zo ontzettend klopt wat Rebecca zegt en daarmee is dus de manier waarop ze het zegt ook nog eens heel erg goed. Maar het is dus iets wat euh, wat gewoon een heel gemakkelijk instrument is als je euh, als je, als je op de een of andere manier bij mensen binnen wil komen. En daarom denk ik dat het altijd weer die reproductieve rechten zijn die als eerste onder druk komen te staan.

ML Ja en ik denk ook wel, euhm, want in Nederland kunnen we soms wel een beetje doen alsof het allemaal wel goed geregeld is, euhm, maar het, d'r ligt natuurlijk nog een enorm taboe op abortus en er is ook heel veel, euh, schaamte rondom dat onderwerp. En wij hebben voor, euhm, het hoofdstuk over abortus wat we hebben geschreven in ons boek hebben we ook een, euh, een onderzoek bekeken en daaruit bleek al, euh, daar werden mensen gevraagd van 'wat is dan een acceptabele reden om een abortus te doen en, euh, wat dan niet?' en dan vinden mensen zo 80-90% vindt het dan wel acceptabel als de moeder in levensgevaar is of na verkrachting of als het ongeboren kind niet levensvatbaar is, euhm, maar d'r is al veel minder begrip als de vrouw bijvoorbeeld gewoon geen kinderen wil of euhm, als de vrouw haar opleiding nog niet heeft afgerond.

NYD Ja of een gebrek aan financiële middelen.

ML Ja precies.

NYD Dat vindt ook 31% maar een goede reden.

ANN Echt waar??

REB Ja dus in het stereotype vrouw-beeld van, van hoe ben je een goede vrouw en vervolgens vertaalt zich dat natuurlijk weer helemaal naar allerlei andere lagen van de samenleving, maar de stereotypering of het hokje van vrouw is gewoon niet, is gewoon dat tuurlijk wil je moeder worden, tuurlijk wil je dat kindje vasthouden. Die hele, er zit zoveel omheen van hoe kan je dat nou, weet je wel, dus die stereotypering, en dat is waar de patriarchie natuurlijk steeds weer dat herbevestigt, euh, die zorgt er natuurlijk enorm voor dat, ja, dat mag gewoon niet dus dat moet gereguleerd worden en daar moeten regels voor komen en dat moeten we met elkaar met man en macht moet dat bestreden worden.

NYD Iets anders wat ik ook in een interview las, euh, Rebecca, van jou, is dat je het erover had dat je het filosofisch verschil tussen het voorkomen van zwangerschap en het afbreken ervan zou willen doorbreken.

REB Ja.

NYD Want we kijken nu naar het één van 'ja logisch, ik doe condoom om, ik slik de pil' of nouja, maar het afbreken ervan dat vinden we dan nouja, of we, dat moet ik misschien niet als we zeggen maar als samenleving kijken we daar toch nog op een hele andere manier naar. Hoe zouden we dat kunnen doen?

REB De realiteit is al dat er bijvoorbeeld euhm heel veel vrouwen en euh, zwanger zijn maar die dat niet eens merken omdat het vanzelf stopzet, dat is ong. 60% van de zwangerschappen die ontstaat, die die, die merken vrouwen niet eens want dan worden ze misschien wat later ongesteld. Dat is eigenlijk, dus eigenlijk is dat allang aan de hand alleen het is nog niet, je kan het niet, het is niet zichtbaar, en dat is misschien maar goed ook. Maar euhm, wat wij hopen is, wij zijn nu bezig met een onderzoek, euh, dat waren we opgestart maar dat ligt nu natuurlijk stil door corona. Euh, om de abortuspil, dat is euh, mifegyne, omdat is een heel goed morning-afterpil is dat ook, dat is al bewezen. En een aantal onderzoeken hebben al aangetoond dat het ook goed werkt als een wekelijks voorbehoedsmiddel. Dus een keer per week 50 mg zonder de bijwerkingen van de pil want het is niet hormonaal. Euh, dus wij willen dat, dat, wij zijn begonnen om dat in een grootschalig onderzoek nu, om dat aan te tonen. Dat het ook geregistreerd kan worden als een voorbehoedsmiddel en dat het dan een on-demand voorbehoedsmiddel wordt. Dus dat je als je vaak seks hebt kan je het een keer in de week gebruiken, heb je af en toe seks dan gebruik je het voor of nadat je seks hebt gehad want dan is het een soort pre- of morning-afterpil. Euhm, en en in het geval dat er dan toch een zwangerschap ontstaat dan zou je het ook kunnen gebruiken om die zwangerschap af te breken, dus dan heb je één middel wat je kan gebruiken voor alle stadia. Euhm, en, maar goed dat is, dat is dan één ding wat we doen. Verder, ik denk dat dat heel moeilijk is...

ANN Hier moet even bij stilgestaan worden want dit is echt fenomenaal he.

NYD Ja, we zitten hier ook.

ANN Kan je je voorstellen wat dat betekent? Ja toen ik dit hoorde, dit is gewoon, want daarmee kan je natuurlijk op elk, ik bedoel, ook als het niet, nou goed jullie snappen wel.

NYD Ja, maar het is fantastisch, ja. Maar zou het, euh, zou het een probleem kunnen worden, euhm, met nouja CDA, SGP, whatever, dat het dan dus ook dient als mogelijke zwangerschap afbreken.

REB Nou dat is natuurlijk inderdaad, hè, dat is dan kritiek die er is of de, de cautious, caution. Euhm, kijk, er zijn andere, er is dat andere middel wat er ook is, dat

misoprostol waar ik het over had. Dat wordt voor allerlei indicaties voorgeschreven ook. Ook voor als je een miskraam hebt die niet volledig is of om de geboorte op te wekken of om te voorkomen dat er te veel bloedverlies is na de geboorte of. En dat middel werkt ook als een abortusmiddel. En dat is gewoon overal over de hele wereld geregistreerd en gewoon in de apotheek verkrijgbaar, dus wij denken dat je dat misschien in eerste instantie wel misschien een argument is maar als je kan aantonen dat het als voorbehoedsmiddel heel veilig werkt en als vrouwen dat gaan eisen en als er medisch-wetenschappelijk geen obstakel is om het te registreren nou dan is het, in ieder geval wordt het beschikbaar via, euh, European Medicines Agency en ook via de WHO en dan, euh, dan kan ik me niet voorstellen, dan wordt dat, ik denk dat het dan gewoon geregistreerd wordt overal, ja.

ML Maar we hadden, euh, we hadden nog een soort vraag voor jullie. Wat is het droombeeld van de wereld rondom abortus, maar dit klinkt als het droombeeld van de wereld rondom abortus.

NYD Om alles.

REB Nouja, droombeeld weet ik niet. Ik weet niet, ik vind het heel moeilijk om dat te zeggen. Ik denk dat, euhm, dat je daar, ja, er is nog zoveel, er is nog zoveel te doen ook als het gaat over taboe en over het oordelen inderdaad dat mensen hebben. Mensen kunnen zo oordelen over een ander totdat het ze zelf overkomt. Want dat is altijd mijn ervaring dat euh, heel veel vrouwen die ons schrijven die zeggen ook 'ja, ik was ook altijd tegen abortus maar doordat ik zelf in die situatie ben gekomen begrijp ik plotseling dat vrouwen dat nodig hebben'. En dat is natuurlijk iets heel raars dat er het idee dat je empathie kan hebben met iets wat je nog niet zelf hebt overkomen, ik vergelijk het altijd met martelen (lacht). Ik bedoel, je kan, je hoeft niet zelf gemarteld te zijn om te begrijpen dat het ontzettend belangrijk is dat mensen niet gemarteld worden.

NYD Ja.

REB Bij wijze van spreken. En die empathie die is wat dat betreft met abortus is dat gewoon nog heel erg moeilijk, euhm, en ik denk inderdaad dat dat te maken heeft ook met wat euh, Anniek zegt, is dat er de stereotypering maar ook eigenlijk de ontzettende onjuiste berichtgeving over hè de vrouw als moeder, want heel veel vrouwen hebben bijvoorbeeld last van een postnatale depressie. 20% van de vrouwen hebben last van een postnatale depressie. Nou dat lees je nooit. In de tijdschriften en op de media en dat soort dingen. Dat, dat, en, en, het risico van

vrouwen om te overlijden aan bevallen, in Nederland is dat 1 op 10.000 vrouwen die aan eh, ten gevolge van de bevalling overlijden. Daar is zo foute berichtgeving over eh, waardoor het idee van zwangerschap en moeder-zijn tot een soort van euh, ja, bijna, hè, wordt verheven tot een, tot een situatie waarbij, waar vrouwen naar moeten verlangen en dat moet weg ook. Dat dat gewoon niet meer zo is denk ik. En dat het gewoon veel meer realisme.

ANN Nou om een beetje filosofisch te worden, maar wat natuurlijk ook heel interessant is dat grote gezinnen en zwanger zijn en voortplanting van mensen, euh, was altijd toch hè al weet je niet wat de zin van het leven is dan is dat toch in elk geval wat ons als mensen ook drijft. Maar tegenwoordig zie je natuurlijk met de overbevolking en dat klinkt een beetje raar, maar het is, het worden ook steeds meer dat hele idee van dat dat de enige manier is om een goed leven te hebben is ook echt niet meer aan de hand weet je wel. Er zijn heel veel manieren om een goed leven te hebben. We zijn eigenlijk nu, als je kijkt wat de impact ook is van zo'n, zo'n griepuitbraak, euh, dan zie je gewoon dat dat, dat we toe moeten naar een ander bewustzijn over wat het goede leven is en daar hoort feminisme ook bij weet je wel. Dat de autonomie van mensen om echt, euh, zelf invulling te kunnen geven zonder dat je moet, mee moet, en dat is economisch maar dat is dus ook ten aanzien van de voortplanting in allerlei zeg maar richtinggevende ideeën over wat het goede leven is.

NYD Ja als dan, als euh, afsluitende vraag. Ik hoor net, euhm, Rebecca, we zitten dus nu qua abortus is het, is het ook crisis.

REB Ja.

NYD Iets waar mensen misschien niet direct over nagedacht hebben, euhm, nu we hierin zitten. Gaat er iets...

REB Het is namelijk echt één van de meest tijd-urgente...

NYD Ja.

REB Medische behandelingen...

NYD Ja precies.

REB Die er is. Een knie vervangen, een heup vervangen...

NYD Dat kan je uitstellen.

REB Kan je ook een half jaar later doen. Maar een, een zwangerschap niet. Dat is het enige wat gewoon, en tuurlijk, dat dat moet gewoon behandeld worden.

NYD Ja, is er iets wat er, wat er nu gaat gebeuren of iets wat, wat misschien wij massaal kunnen doen om, om, nouja, om iets voor elkaar te krijgen? Of Anniek ga jij een soort supersnelle rechtszaak, wat kunnen we doen?

ANN Nou ik denk dat we...

REB Nou ik zou dat zou, we hebben het daar wel even over gehad.

ANN Nee ga maar.

REB Ik denk inderdaad, misschien is het wel een interessant idee Anniek, om dat te gaan doen, om nu toch op basis van de coronacrisis om dan te gaan kijken of we dat kunnen afdwingen.

ANN Kort geding.

REB Dat die abortus dan toch via de apotheek komt. Kort geding. Ik denk inderdaad dat we dat moeten doen, want...

ANN Ja onder het mom van de urgentie kunnen we dat doen en in elk geval tijdelijk..

REB Ja.

ANN Want we gaan dit euh..

REB Ja.

ANN Voor zolang dit aan de hand.

REB Ja en dat...

ANN Ja dat is een goeie, dat kunnen we..

REB En dat het verstuurd kan worden.

ANN Niet alle strategieën dan in deze uitzending gaan behandelen.

ML en **NYD** lachen

ML Heerlijk! Ik vind het heerlijk dat deze plannen gesmeed worden nu live in de podcast, dat wel.

NYD Ja laten we...

ANN Ja dat is een goed idee, dat is echt een goed idee.

REB We gaan het er zo even over hebben.

NYD Ja laten we hier afsluiten want ik begrijp aan alles, er zijn nu andere belangrijkere dingen.

ML Jullie moeten aan de slag.

NYD Euh, heel erg bedankt voor dit gesprek en euh, ja heel veel, euh, succes euh.

ML Zet 'm op!

NYD Ja.

ML Goooo!

REB Ja dankjewel.

NYD Dankjewel, joe!

NYD + **ML** + **REB** + **ANN** Doegg!

INSTANT DAMN, HONEY YES EN NO TUNE

ML Komen we bij de afsluiter van deze aflevering: DAMN, HONEY YES en NO. Nydia, duik erin, spaar ons niet. Wat is de NO?

NYD Nou, er is een onderzoek gedaan door studenten Media en Journalistiek van de EUR, welke universiteit is dat? Erasmus Universiteit Rotterdam, oké. Ik moest 'm even zelf uitpuzzelen maar daar is 'ie dan. En zij hebben dat onderzoek gedaan naar, euh, De Wereld Draait Door, 15 jaar uitzendingen De Wereld Draait Door. Dat zijn maar liefst 2415 uitzendingen die ze hebben geanalyseerd en toen kwamen ze er dus achter dat de man/vrouw-verdeling daar hartstikke schijf is. En euhm, nou ik denk dat we dat ergens al wel een beetje het gevoel van hadden. Maar nu dan de cijfers bekend zijn, euh, ga je daar toch een klein beetje van huilen. Zoals bijvoorbeeld in het seizoen 2015 slechts 19% vrouw. Euh, en in het afgelopen seizoen was het 28%. En dat vinden ze dan eigenlijk al in dat stuk hierover zegt NRC dat dan de NPO er ten dele in is geslaagd om meer vrouwen in beeld te krijgen met 28%.

ML Huh? Dat is echt erg!

NYD Ja op zich, het is wel meer, want het is inderdaad meer dan 19%. Maargoed, het is nog steeds verschrikkelijk natuurlijk. Euhm, en nou weten we ook al van euh statistieken van WOMEN Inc. dat 12% van de vrouwen die uitgenodigd wordt voor talkshows, daar zit om te praten over een vrouw-gerelateerd onderwerp. Bij mannen is dat maar in 1% van de gevallen zo. Maar goed dit staat even los van De Wereld Draait Door, dat is meer een algemene shite-statistiek. Euh, en dan wat daar dan nog op aansluit is euhm, het lijstje met de meest uitgenodigde gasten. Dat is een, ja wat is het, een top 20 of top 25 die ze hebben gepubliceerd ook. En euhm.

ML 20 volgens mij.

NYD Ja 20. En ik ga even aan jullie voorlezen. Dus de top 20 gasten in aantallen in 15 jaar De Wereld Draait Door.

INSTANT CARROUSEL TUNE

NYD Op nummer 1 met 127 keer De Wereld Draait Door Jan Mulder, Felix Rottenberg op 2, 3 Prem Radhakishun, 4 Twan Huys, 5 Peter R. de Vries, 6 Alexander Klöpping, 7 Joost Zwagerman, 8 Mart Smeets, 9 Peter Vandermeersch, 10 Jort Kelder, 11 Özcan Akyol, 12 Maurice de Hond, 13 Erik Dijkstra, 14 Tom Egbers, 15 Peter Pannekoek, 16 Siebert van Lienden, 17 Leo Blokhuis, 18 Giel Beelen, 19 Robbert Dijkgraaf, 20 Erben Wennemars, 21 Mathijs Bouman. Ik heb misschien een telfout gemaakt, ik kan niet goed tellen, anyway. Alleen maar mannen!

ML What the fuck.

NYD Het zijn alleen maar mannen!

ML Ik hoop dat de vervanging van De Wereld Draait Door straks euh, het beter doet.

NYD Het is, (stottert). Marie Lotte, DAMN, HONEY YES.

ML Ja, DAMN, HONEY YES. Euh, in de afgelopen maanden is het prijsverschil bij kappers euh regelmatig in het nieuws geweest. In oktober vorig jaar deed de Volkskrant journalist Mirjam Leunissen bijvoorbeeld een steekproef onder 50 Nederlandse kapsalons en ketens euh en ze ontdekte dat driekwart, euh van die kapsalons hogere prijzen rekent voor vrouwen dan voor mannen. En dat verschil gaat van een paar euro's tot de helft meer voor een standaard knipbeurt. En die duurdere vrouwenbehandeling weigeren is meestal geen optie, zelfs als je als man wil worden behandeld. Euh, nu is op 6 februari van dit jaar een klacht ingediend door Winny Henschen bij het College van de Rechten van de Mens over het prijsverschil bij kappers en de prijsverdeling is nu dus vaak man-vrouw en het idee is dan 'mannen minder tijd aan kwijt dus goedkoper, vrouwen kosten meer dus duurder' en het gevolg is dus: vrouwen betalen voor hun knipbeurt gemiddeld 4,16 euro meer dan mannen. Het College van de Rechten van de Mens heeft nu deze maand de uitspraak gedaan en het prijsverschil van kappers voor een knipbeurt van vrouwen versus een knipbeurt van mannen is inderdaad discriminerend.

NYD Whaaaaa.

ML Yesssss. Euh, het geslacht van de klant is nu bepalend voor de behandeling die gekozen kan worden en voor de prijs die daaraan vastzit en dat is dus

NYD + ML VERBODEN!

ML Ja, het College wil dat de kapperszaken voortaan op hun prijslijsten duidelijk maken hoe een behandeling eruit ziet en hoe lang die duurt en aan de hand daarvan

kan dus een tarief worden vastgesteld waarbij dus GEEN onderscheid kan worden gemaakt op grond van geslacht....

NYD Wooweeee.

ML Wat dus verboden is. En bij het College voor de Rechten van de Mens kan melding worden gemaakt van discriminatie. En dit is dus een college wat daarover advies uitbrengt maar het is dus niet juridisch bindend. Het betekent dus ook niet dat kappers direct hun prijzen moeten aanpassen maar het is wel een hele goede stap want het is, het is wel een orgaan, het is wel heel belangrijk.

NYD Je hebt echt al meerdere keren orgaan gezegd in deze aflevering.

ML Ja ik weet niet wat dat is.

NYD Klinkt wel echt heel intelligent elke keer dat je dat zegt.

ML Ja, een overkoepelend orgaan. Dus dat.

NYD Ja, wel jammer dat het College voor de Rechten van de Mens dus niet juridisch bindend is want dat bindt echt alsof het het allercoolste...

ML Ja toch?

NYD Meest badass, powerful orgaan...

ML Orgaan!

NYD Is van Nederland, maar goed. Euh, ja DAMN, HONEY YES.

INSTART EINDE TUNE

ML Dit was aflevering 39. Dank Anniek en Rebecca dat jullie met ons wilden praten over een onderwerp dat er nu misschien nog wel meer toe doet dan ooit. Mochten de plannen waarmee Anniek en Rebecca het gesprek afsloten inderdaad worden uitgevoerd, dan staan wij in de startblokken om mee actie te voeren en onze luisteraars, ja jij, vast ook.

NYD Dank aan ons holy drielal te beginnen met Daniël van de Poppe voor zijn producer skills waar we ook meer dan ooit op leunen (lacht).

ML En Lucas voor je swingende tunes en Liesbeth voor de website die as-we-speak een upgrade krijgt.

NYD En bedankt lieve luisteraars. Hou je taai en mocht je je vervelen, stuur ons post via info@damnhoney.nl.

ML En geef ons harde knaken via petje.af/damnhoney.

NYD Of niet! Zelf weten!

ML Ga maar weer knikkeren Nydia, hup hup.

NYD Yessss! Daagghhh.

ML Daagghhh